

MAĐARSKI LENGYELTÓTI I ĐURĐEVAC – GRADOVI PRIJATELJI

Sukladno Zakonu o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi i Statutu Grada Đurđevca, đurđevačko je Gradsko vijeće 9. lipnja 2006. godine donijelo Odluku o uspostavljanju prijateljstva i suradnje između Grada Đurđevca i mađarskog Grada Lengyeltótija. Odluka je donijeta radi daljnjeg razvoja prijateljskih veza na temelju obostranog razumijevanja, uspostavljanja suradnje i prijateljstva na području društvenih djelatnosti, gospodarstva i lokalne samouprave tih dvaju gradova. Preciznije su gradovi svoje obveze i nastojanja ugradili u Sporazum o suradnji, čime su učvrstili obostrano razumijevanje i prijateljstvo između građana susjednih naroda, te potakli razmjenu obveza i doprinosa zajedničkom napretku obaju Gradova. Konkretno, Sporazum je potpora u ostvarivanju i produbljivanju suradnje njihovih građana, udruga, institucija i gradskih uprava na području kulture, obrazovanja, sporta i na drugim područjima društvenih djelatnosti. Naglašeno je da je za sretniju budućnost potrebno poticati međusobno razumijevanje, različitosti tradicija i običaja te podržavati sve oblike kulturne razmjene. Uz to će oba grada ulagati napore za unapređenje gospodarske suradnje razmjennom stečenih iskustava i znanja, stvaranjem zajedničkih projekata, nastupima na sajmovima i izložbama kao i svim drugim sredstvima na osnovi partnerstva i obostrane koristi. Ističe se i razmjena posjeta različitih izaslanstava i grupa građana. Oba će grada poticati i podržavati suradnju i razvoj veza među mladim ljudima, njihovim udrugama i institucijama kao mostu suradnje između gradova. Sve će se detaljizirati pojedinačnim programima. Sporazum je zaključen na hrvatskom i mađarskom jeziku na neodređeno vrijeme.

Đurđevac

Mjesto (grad) Đurđevac jedno je od tri gradska sjedišta Koprivničko – križevačke županije. S prigradskim naseljima Budrovac, Čepelovac, Sveta Ana, Sirova Katalena, Grkine i Severovci prema popisu stanovništva iz 2001. godine broji oko 9000 stanovnika. Smješten je u poljoprivrednom, vinorodnom i šumarskom okružju u blizini mađarske granice, na raskrižju magistralnih cestovnih prometnica relacije Varaždin – Koprivnica – Osijek te Zagreb – Bjelovar – Osijek. Južnim dijelom Đurđevca prolazi željeznička pruga relacije Zagreb – Koprivnica – Osijek. Prvi puta se Đurđevac spominje 1267. godine u ispravi kralja Bele IV., dakle prije 740 godina, a u popisu župa Zagrebačke biskupije 1334. godine. Nakon toga, razvoj Đurđevca vezan je uz legendarnu utvrdu (tvrđavu) Stari grad, građenu u XIV. stoljeću za potrebe feudalnih gospodara, koji su se često mijenjali. Od 1488.g. utvrdom gospodari švedsko – ugarska obitelji Ernuszt. Na pročelju utvrde je grb Sigismunda Ernuszta, biskupa pečujskog. Godine 1552. utvrdu je opsjedala turska vojska koju je predvodio Ulama - beg. Turci nisu nikada osvojili utvrdu. Kasnije Đurđevac postaje značajno uporište Vojne krajine. Razvojačenjem stanov-

ništvo se počelo baviti ekstenzivnom poljoprivredom, uglavnom ratarstvom i stočarstvom. Razvija se i društveni život.

Danas u utvrđi djeluje Galerija Stari grad u kojoj se pored fundusa likovnih radova domaćih autora nalazi i velika donacija vlastitih slika Ivana Lackovića Croate i svjetskih likovnih umjetnika koje je Lacković također donirao Đurđevcu. Pored ove Galerije u Đurđevcu postoji Dom Kulture, Gradska knjižnica, privatna etnografska zbirka Slavka Čambe s više od tisuću ekspanenata, od kojih su neki stariji od 300 godina, te hotel Picok s četiri zvjezdice. Postoji i osnovna škola, srednja škola (koja obuhvaća Gimnaziju i Strukovnu školu), dječji vrtić te župna crkva sv. Jurja. Od značajnijih manifestacija, tu su Mali fašnik u Đurđevcu (veljača), Gastro Picok (ožujak), Đurđevo – Dan Grada i blagdan sv. Jurja, zaštitnika Grada (23. travnja), glazbeni festival Kukuriček (travanj). Oldtimer (ili Piknik) u Đurđevcu (svibanj), Legenda o Picokima (zadnji vikend u lipnju), Akcija Đurđek (listopad), Tikvijada (listopad) te Božić u Đurđevcu. Na istočnom dijelu Đurđevca nalazi se zaštićen objekt prirode, botanički rezervat Đurđevački pijesci. Osobitost rezervata su endemske biljke Panonske nizine. Tu je i šuma Borik s trim-stazom za sport i rekreaciju, a u središtu Đurđevca postoji sportska dvorana i nogometno igralište NK Graničar.

Sve do poslije okončanja Drugog svjetskog rata njegovo se stanovništvo preko 95 % bavilo ekstenzivnom poljoprivredom. U godinama poslijeratnog razdoblja stanovništvo grada Đurđevca postupno mijenja zanimanja – razvija se industrija, građevinarstvo, šumarstvo, trgovina, obrtništvo... Znatno dio ljudi odlazi na rad u razvijenije gradove, osobito u Zagreb. Tadanja Socijalistička Republika Hrvatska jedno razdoblje ondašnju općinu Đurđevac (područje đurđevačke Podravine) tretira kao nedovoljno razvijenu u gospodarskom smislu, pa joj dodjeljuje financijska sredstva iz Republičkog fonda za nerazvijene. Time se potakla investicijska izgradnja koja svoju kulminaciju doživljava sedamdesetih godina prošloga stoljeća. Danas je đurđevačko gospodarstvo stabilno, osobito u djelatnosti industrije i poljoprivrede.

Nakon osamostaljenja Republike Hrvatske đurđevačko gospodarstvo posustaje, najvećim dijelom zbog Domovinskog rata te pretvorbe i privatizacije tada društvenih poduzeća. Ipak, neka su se poduzeća kasnije počela oporavljati, a u tome posebno Poljoprivredna zadruža Đurđevac, Natura Agro Đurđevac, Segrad, đurđevačke Komunalije... Danas đurđevačko gospodarstvo bilježi rast, osobito veće firme, pa i obrtnici. Prije godinu dana tvrtka “Pevec” preuzela je hotel Picok koji se gospodarski oporavio, nudeći brojne i kvalitetne ugostiteljske sadržaje. Razriješena je i dugogodišnja agonija “Elaka” - tvrtka se oporavila. Pored toga u nekim prostorijama te tvrtke radi novoosnovana tvrtka “Svetoivančanka”, koja izrađuje gorišta obuće. U svim spomenutim tvrtkama zaposleni su brojni radnici, među njima i oni koji su bili zaposleni u tvrtkama u stečaju. Grad Đurđevac posebice razvija dvije industrijske poslovne zone, Zonu A i Zonu B.

Zona A nalazi se na južnom dijelu grada uz državnu cestu Đurđevac – Virovitica. U zoni je izgrađena infrastruktura, postoji mogućnost komunalnih priključaka na gradski vodovod, kanalizaciju i plinsku mrežu. Tu je i trafostanica i strujna mreža, na koju se mogu priključiti potencijalni ulagači. Postojećim parcelama omogućen je prilaz. Zona B se razvija, pogodna je za gospodarske tvrtke. Grad Đurđevac za razvoj gospodarstva daje potporu iz gradskog proračuna, uključujući i Udrugu vinogradara i voćara Đurđevac. Sufinancira i umjetna osjeme-

njivanja goveda, što godišnje iznosi čak 250.000 kuna. Ovogodišnji (2007.) Gradski proračun iznosi 31.000.000 kuna. U njemu je planirano za financije i gospodarstvo 5.455.000 kuna, a u tome za gospodarstvo 505.000 kuna.

Lengyeltóti

Gradić Lengyeltóti je prekrasno malo mjesto u Republici Mađarskoj. Smješten je u predunavlju 12 kilometara od južnog jezera Balaton. Okružen je vinogradima, voćnjacima i šumarcima, u dolini slavuja. Ranije se zvao Labina, što prevedeno na hrvatski znači "Slavujevo". Gradić je najmanje središte u Županiji Somogy. Od 1992. ima status grada. Grb grada nosi znakovlje grba obitelji Lengyel, jednoroga u kopitima sa žitom i groždem. Ranije je to područje pripadalo obitelji Zichy, pod čijim je upravljanjem mjesto postalo značajno za okolnim središtem. Broj stanovnika se danas kreće između 3400 i 3500. S gospodarskog aspekta najznačajnija je poljoprivreda. Na 3493 hektara površine nalaze se oranice, vinogradi, voćnjaci i šume. Dva poljoprivredna gospodarstva imaju nešto više od 500 ha, 20 manje od 20 ha, te 20 manje od 10 ha zemljišta u svom vlasništvu. Manja poljoprivredna gospodarstva prodala su svoje zemljište ili su ih dali u najam. Najviše se uzgaja kukuruz, žitarice, suncokret, uljana repica, lubenice, orasi i grožđe. Zanimljivo je da se stanovništvo ne bavi stočarstvom. Tvrtka Hubertus Agráripári Bt. iz Balatonfenuvesa ovdje ima uzgajalište sportskih konja. U ergeli ima više od 100 sportskih konja. Razvija se jahački turizam i trgovina konjima. Na blagim obroncima u okolici nalaze se vinogradi na više od 300 ha, a grožđe se pretežito prodaje. Najznačajnija tvrtka je Lengyeltóti Hegyközség u kojoj je udruženo blizu 500 vlasnika. Većinom su tu zastupljene sorte bijelog grožđa – kraljica vinograda, chardonnay i zenit, a od crnih sorta merlot, zweigelt i cabernet sauvignon. Na oko 200 ha uzgaja se breskva. A tu se nalazi i najveći vrt oraha u Europi. Na više od 200 ha nalazi se selekcija najboljih mađarskih sorti oraha. Plodovi oraha se prerađuju i izvoze diljem Europe, najviše u Austriju, Njemačku, Veliku Britaniju i Francusku. Grad Lengyeltóti povremeno organizira stručna predavanja o selekciji, sortama, uzgoju, tehnologiji i problematici uzgoja oraha, kao i za potrebe visokoškolskih ustanova. Grad organizira i festival oraha. Rasprostranjena su i šumska područja na 265 ha. Tu su zastupljeni cer, hrast, jasen, joha, akacija i topola. Okoliš je bogat raznoraznom divljači, osobito pticama pjevicama. U oblasti industrije značajna je tvrtka Ferro - Fleks Gep és szerkezetgyártó Kft koja proizvodi radne strojeve. Razvijena je i trgovina, ali tu rade manje tvrtke prehrambenim proizvodima, voćem i povrćem, i jedna željeznarija. Ugostiteljska ponuda zadovoljava domaće stanovništvo i turiste. Zadovoljavajuće je i zdravstvo. Tu su dvije privatne liječničke ordinacije, jedna pedijatrijska i jedna stomatološka ordinacija, te ljekarna. Postoji i Hitna služba i veterinarska ambulanta. U Lengyeltóti su dvije osnovne škole, ima glazbenu školu, đачki doma, vrtić i jaslice. Grad ima i knjižnicu s 25.000 knjiga, informativni centar, te mjesnu televiziju s dvije emisije tjedno. Ima i tradicijske priredbe: Toti napok (prvi vikend u srpnju), Zabavu u povodu berbe grožđa, Festival oraha i Božićni koncert. Organiziraju se i manje privatne zabave: žetva kosama, završetak žetve, dani grožđa, Badnja večer... Lani je izgrađena kazališna zgrada u kojoj se održavaju i likovne izložbe. Grad ima i svoju sportsku dvoranu, a i nogometno igralište. Postoji i crkva iz 12. stoljeća, obnovljena 1995.

godine. Ispred je park s križnim putem, koji započinje križem iz 1749. godine, a s obje strane se nalaze dvije velike lipe, jedna u čast vezira Arpada, a druga u čast Franje Josipa. A na trgu se nalazi spomenik u čast žrtava II. svjetskog rata. Veliku spomeničku vrijednost ima stari dvorac Zichyjevih iz 19. stoljeća. Turizam je dobro razvijen, na 21 ha površine postoji hotel s tri zvjezdice, bungalovima, restoranima, barovima, campingom i s mnoštvom turističkih sadržaja: jahanjem, teniskim terenima, kupalištima, mjestima za ribolov... U gradu je u ponudi turistima i 20 privatnih kuća za ugodan boravak. Mađari kažu da je Lengyeltóti malo mjesto po mjeri čovjeka.

Zdravko ŠIMUNIĆ

The Hungarian Lengyeltóti and Đurđevac – friendship towns

Summary

In 2006, the towns of Đurđevac and Lengyeltóti (Hungary) signed the Agreement of Friendship and Cooperation pursuant to the decisions passed by the local self-government, for the purpose of further development of friendly connections, based on mutual understanding and cooperation within the area of public services, economy and local self-government. The Agreement was made for the unlimited period of time. This paper presents a brief report mainly on the economy of the town of Đurđevac, and a bit broader report on economy and public services of the Hungarian town of Lengyeltóty. Within the areas of both towns, agriculture and other businesses are quite developed. The Hungarian town has especially developed tourism. Both towns organize traditional annual feasting events: Đurđevac has the famous Legend of Picoki, and Lengyeltóty presents a number of local folk customs interesting to locals and tourists alike. It is interesting to mention that, except farming, Đurđevac also develops cattle growing which has been supported by the Town authorities through its budget funds, while in Lengyeltóty cattle growing is almost non-existent. However, there is fruit and wine growing developed instead. Especially great attention is paid to cultivating walnuts which are also processed and exported abroad. There are great possibilities that the implementation of the mentioned Agreement could contribute to even further development of both towns.